

Posudek bakalářské práce Lucie Kalabisové *Násilí v Československu 1945–1948: poválečný okres Českolipsko*. Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 2024.

Předkládaná bakalářská práce, jež přispívá k poznání poválečné historie v jednom z příhraničních regionů tehdejšího Československa, se zaměřuje na projevy násilí, k nimž zde v letech 1945 až 1948 docházelo. Mohlo by se zdát, že v daném tématu není již příliš prostoru pro samostatný výzkum – jen k problematice odsunu byly zpracovány již stovky publikací či odborných statí. Přesto však bakalářskou práci považuji za zajímavou a užitečnou, a to zejména jako příspěvek k porozumění regionálním dějinám (což je také ambice předkládaného textu, jak uvádí sama autorka). Zároveň mohla být bakalářská práce důležitým rozšířením zkoumané problematiky o nejrůznější podoby násilí ve vztahu k rozličným vrstvám obyvatelstva; v tomto ohledu však vykazuje určité nedostatky.

Text je rozdělen do dvou základních částí – v první je nastíněn kontext dále vyprávěného „příběhu“, tedy charakteristika Českolipska ve sledovaném období, přičemž autorka se zaměřuje na oblasti relevantní pro její výzkumné téma. Nastiňuje tak především územní vývoj, politickou správu či oblast soudnictví; a především pak problematiku odsunu. Druhá část práce se věnuje již samotnému tématu násilí ve zkoumané lokalitě (což však z názvů jednotlivých kapitol není zcela zřejmé). Tuto empirickou stať autorka otevírá vymezením konceptu násilí, přičemž vychází především z teorie Charlese Tillyho, která je pro její výzkum stěžejní (okrajově autorka zmiňuje i další koncepty – Norbert Elias, Hannah Arendt).

Z mého hlediska je pak značně problematická skutečnost, že v textu chybí stať věnovaná metodologii. Kromě zmiňované podkapitoly k tématu násilí jsou metodologické postupy nastíněny pouze v úvodu, kde autorka představuje sekundární literaturu, již využívá, některé teoretické práce, jejichž optikou nahlíží prameny; a také relevantní archivní fondy, případně sekundární prameny. Upozadění či zásadní zestručnění problematiky metodologie výzkumu by bylo vhodné například při zpracování publikace pro širší veřejnost, ale v odborné historické práci metodologická kapitola rozhodně chybí.

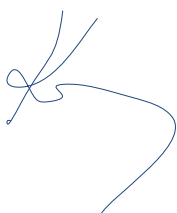
Přinejmenším měl být zachycen dosavadní stav poznání (rešerše pramenů, jejich kritické zhodnocení, případně poukázání na chybějící či nedostatečně zpracovanou regionální perspektivu); dále měla bakalářská práce obsahovat podrobnější prezentaci samotného postupu zpracování pramenů, s odkazem na příslušné odborné texty. Proto se například až v závěru dozvídáme, že původně vybrané periodikum *Stráž Severu* se jako pramen „neosvědčilo“ (s. 54). Na druhé straně přehled použité literatury ukazuje, že studentka přinejmenším zvládla základní relevantní literaturu k tématu a provedla i příslušné rešerše. Co bych naopak chtěla vyzdvihnout, je práce s primárními prameny (relevantními archivními fondy), zvláště pokud vezmeme v úvahu, že se jedná práci bakalářskou.

Nyní již k samotnému textu. V úvodní části textu (popis zkoumaného regionu a problematiky odsunu) autorka navazuje na rozsáhlou literaturu, kterou však v relevantních částech doplňuje poznatky z primárních archivních pramenů. Text je tak informačně bohatý a dobře zpracovaný. Druhá část je pak rozdělena do dvou širokých podkapitol, kolektivní násilí a individuální násilné činy. Zde studentka ukazuje nejrůznější podoby násilí, k němuž ve sledovaném období docházelo.

V této souvislosti bych jako nedostatek práce zmínila skutečnost, že z velké části autorka pracuje s konceptem násilí, aniž by přesně definovala, že se zaměřuje primárně na násilí vůči německému obyvatelstvu. V úvodu (v souladu s použitou literaturou) sice uvádí, že do kategorie „závadné obyvatelstvo“ lze zařadit všechny kolaboranty s nacistickým režimem (s. 10), zpracovávané kazuistiky však zachycují násilnosti vůči obyvatelstvu německé národnosti, případně není zřejmé, vůči komu se násilí páchá (například „byli na chodníku napadnuti chodci dvěma příslušníky Rudé armády“, s. 41). To je samozřejmě pochopitelné vzhledem k rozsahu násilností vůči německému obyvatelstvu, k nimž po druhé světové válce na našem území docházelo. V empirické části však měly být analyticky odlišeny tyto skupiny obyvatel (například případy, „kdy Češi vykrádají byty Čechů“, s. 45; pochody smrti v úvodu, kde se hovoří o kolektivním násilí vůči odlišné národnostní či etnické skupině vs. německé obyvatelstvo apod.). Opět zde narážíme na chybějící teoreticko-metodologickou přípravu.

V rámci obhajoby bych studentku požádala o podrobnější analýzu specifík zkoumaného regionu Českolipska ve vztahu k problematice násilí vůči tamějšímu obyvatelstvu (jedná se o jeden z hlavních cílů práce, který však není v rámci empirické části z mého pohledu uspokojivě splněn). Dále bych poprosila o vysvětlení, proč autorka pojem odsun prezentuje vždy s použitím uvozovek.

Text jako celek splňuje požadavky kladené na bakalářskou práci, byť trpí určitými jazykovými a stylistickými nedostatky, bohužel je zde i množství gramatických chyb. Bakalářskou práci doporučuji k obhajobě, vzhledem k nedostatkům popsaným výše navrhuji **hodnocení stupněm 2 (velmi dobře)**.

Posudek vypracovala:

Lenka Krátká, 9. 9. 2024